

6-8 Yaş Kekeme Öğrencilerin Psiko-Sosyal Yönden Karşılaştıkları Güçlüklerin Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi

Özge Pınarcık¹, Hakan Sarı²

¹Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Düzce

²Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Konya

Özet

Kekemelik, konuşmanın olağan akışında tutukluk meydana gelmesi, sözcük ve harflerin istem dışı tekrarlanması, seslerde uzatmalar görülmesi, konuşmada gözlemlenen psikolojik, nörolojik ve fizyolojik etkenlerle de ilişkili olduğu bilinen, konuşmanın ritminin bozulmasıdır. Bir konuşma sorunu olan kekemelik aynı zamanda bireylerin psiko-sosyal ve hatta akademik becerilerine de yansımakta ve hatta temel oluşturmaktadır. Kekemelik sorunu yaşayanların konuşmalarındaki aksaklıklar nedeniyle konuşurken kendilerini rahat ve güvende hissetmediklerinden çevrelerindeki kişilerle olan iletişimlerine ek olarak akademik başarılarında da sorunlar yaşanabilmektedir. Bu nedenle çalışmada 6-8 yaş çocuklarının psiko-sosyal yönden karşılaştıkları sorunlar, çocukların görüşleri ışığında derinlemesine incelenmiştir. Çalışmada veriler nitel araştırma yöntemlerinden “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği” ile Konya İli Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı okullarda eğitimlerine devam eden 6-8 yaş aralığındaki 30 kekeme öğrenci gönüllülük ilkesine bağlı olarak yansız atama yolu ile seçilerek görüşleri alınmıştır. Çalışmanın sonunda kekemelik sorunu yaşayan öğrencilerin en çok psiko-sosyal alanda güçlükleri olduğu ve psiko-sosyal alanda yaşadıkları sorunları en aza indirebilmek veya ortadan kaldırmak konusunda yetersiz bilgilere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kekemelik, kekemelik kuramları, psiko-sosyal beceri

Sorumlu Yazar: Özge Pınarcık, Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Düzce, ozgepinarcik@duzce.edu.tr

Bu çalışma, ELMIS 2016 TT and VES (Including Art Education) Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Assessment of Psycho-Social Disparity Difficulties 6-8 Year Old Stutter Students Face, in Terms of Student Opinions

Özge Pınarcık¹, Hakan Sarı²

¹Duzce University, Faculty of Education, Department of Primary Education, Early Childhood Education, Düzce

²Necmettin Erbakan University, Faculty of Education, Department of Special Education, Konya

Abstract

Stuttering is a disorder in the rhythm of speech that is an occurrence of seizure in the nature of speech, involuntary repetition of words and letters and sound prolongations and that is known to be related to psychological, neurological and physiological factors observed in speech. Stuttering that a speech problem also reflects psycho-social and even academic skills of individuals and also forms a basis. Because those having stuttering problem due to the breakdowns in speech do not feel at ease and safe, problems could be experienced in their academic achievements in addition to their communication with people around them. Therefore, problems experienced psycho-socially by the children between the ages of 6 to 8 have been examined thoroughly in the light of children. In this study, 30 stutters this pupils between the ages of six to eight attending schools of the Konya Provincial Directorate of National Education were chosen using random technique and their opinions were received. The data for this research were collected via using semi structured interview technique. At the end of this study, it is concluded that pupils having stuttering problem principally had difficulties in psycho-social environment and had insufficient knowledge to minimize and remove the problems experienced by children in psycho-social environment.

Keywords: *Stuttering, stuttering theories, psycho-social skills*

Corresponding Author: Özge Pınarcık, Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Düzce, ozgepinarcik@duzce.edu.tr

This study was presented as an oral presentation in Congress of ELMIS 2016 TT and VES (Including Art Education)

Giriş

Kekemelik, Uluslararası Hastalıklar Sınıflaması'nda (1992) (International Classification of Diseases- 10 "ICD-10") bireyin ne söylemek istediğini bilmesine karşın bir sesin istem dışı tekrarlanması veya kesilmesi sonucu konuşma ritmindeki bozukluklar olarak tanımlanmaktadır. Amerikan Konuşma, Dil ve İşitme Derneği'nin (1999) (American Speech Language Hearing Association "ASHA") tanımına göre ise, kekemelik; bütünüyle ya da kısmi şekilde görülen sözcük tekrarı, anlaşılabilir ses uzatmaları ve sessiz boşluklarla görülen konuşma bozukluğudur. Bu duruma ek olarak, bu bozukluğa belirtilerden kaçma ve/veya kaçınma gibi ek (ikincil) davranışlar da eklenebilir.

Yapılan bütün bu tanımların yanı sıra kekemelik yalnızca konuşmada görülen bir akıcılık bozukluğu değildir. Kekemelikte bunlara ek olarak konuşma kesintilerine eşlik eden psikolojik durum, kişilik özellikleri ve tutumların da etkisi vardır (Madanoğlu, 2005).

Duygu ve düşüncelerini anlatmak isteyip anlatamayan, toplumun konuşma standartlarına kendini tam anlamıyla ayak uyduramayan kekeme bireyde saldırgan davranışlar, isyan, kendine güvensizlik, aşağılık duygusu, suçluluk, düşmanlık, kaygı duyguları gibi olumsuz duygular oluşabilmektedir. Kekeleyen çocuklar özellikle hayal kırıklığı, utanma ve kızgınlık hissedebilirler (Madanoğlu, 2005). Karacan da (2000) kekeleyen göz kırpması, tikler, dudak ve yüz hareketleri, kafa hareketleri, nefes alma davranışları ya da yumruk sıkma gibi motor davranışlar eşlik edebilir şeklindeki ifadeyle bu görüşe katıldığını belirtmektedir.

Kekemelerde şarkı ve tekerleme söylerken, fısıltılı konuşurken, cansız varlıklar ya da evcil hayvanlarla konuşurken kekemelik bazen görülmezken gerginlik ve kaygının veya iletişimde baskının hissedildiği durumlarda kekeleyenin arttığı gözlenmektedir. Kekemeliğe bağlı kaygı, kaçınma davranışları ve kendine güven duygusunun azalması nedeni ile toplumsal işlevsellik bozulabilmektedir (Karacan, 2000).

Gereç ve Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma 6-8 yaş kekeme öğrencilerin karşılaştıkları psiko-sosyal sorunları ile ilgili öğrenci görüşlerini belirlemeye yönelik betimsel bir çalışmadır. Betimsel araştırmalarda bir konudaki hâlihazırdaki durum araştırılır ve olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğu incelenir. Geçmişte ya da halen var olan bir durumu

var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlardır (Kırcaali-İftar, 1999; Karasar, 2009).

Veriler nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Nitel araştırmada temel amaç, örnekleme daha derinlemesine incelemektir (Bogdan ve Biklen, 2003). Bununla birlikte nitel araştırmalar araştırmaya katılanların bir konuda iç dünyalarındaki duyguların derinliğine ve zenginliğine ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Meram, Selçuklu, Karatay ilçelerindeki ilköğretim Okullarında öğrenim görmekte olan kekeme öğrenciler oluşturmaktadır. Okullarda ve rehberlik araştırma merkezlerinde kekeme öğrencilerin kayıtlarına rastlanamadığı için, araştırmaya katılan kekeme öğrenciler, araştırmacı tarafından, Konya İlindeki okullara tek tek gidilerek bulunmuştur. Tespit edilen kekeme öğrencilerin velileriyle görüşülerek araştırmaya yalnızca Konya İlindeki hastanelerin Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Bölümüne başvurarak kekemelik tanısı alan 6-8 yaş aralığındaki kekeme 87 öğrenci belirlenmiştir. Kekemelik tanısı alan bu 87 öğrenci ulaşılma sırasına göre alt alta yazılarak tek sayılara karşılık gelen 44 öğrenci belirlenmiştir. Bu 44 kişilik listeden de ilk 30 sırada yer alan öğrenciler seçilmiştir. Bu yöntemle Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Meram, Selçuklu, Karatay İlçelerinde bulunan ilköğretim okullarında öğrenim gören farklı sosyo-ekonomik düzeydeki 6-8 yaş arası 30 kekeme öğrenci yansız atama yoluyla belirlenerek araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmaya katılan kekeme öğrencilere araştırmaya katılmanın zorunlu değil, gönüllük esasına dayalı olduğu belirtilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubuna Katılan Öğrenci Sayıları

Merkez İlçeler	Öğrenci Sayıları						Toplam
	6 yaş		7 yaş		8 yaş		
	K	E	K	E	K	E	
Meram	2	3	1	3	1	2	12
Selçuklu	1	2	1	3	1	2	10
Karatay	1	2	1	2	1	1	8
Toplam	4	7	3	8	3	5	30

Veri Toplama Aracı ve Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada veriler Yarı Yapılandırılmış Görüşme Yöntemi aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcılara araştırmacı tarafından geliştirilen ve 5 sorudan oluşan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu uygulanmıştır. Her sorunun içeriğini yansıtan hatırlatıcılar (promptlar) alan yazınından elde edilen bilgiler ışığında geliştirilmiştir. Görüşme formu, nitel araştırmalar konusunda deneyim sahibi üç uzmana incelettirilerek uzmanlardan alınan görüş ve dönütler doğrultusunda madde ifadeleri yeniden değiştirilmiştir. Düzenlenen ve değiştirilen ifadelerin yer aldığı form incelenmesi için yeniden uzmanlara gönderilmiştir. Uzmanların son izlenimleriyle gelen öneriler üzerine biçimlendirilen maddeler hatırlatıcılarla birlikte son halini alarak araştırmada kullanılan form haline getirilmiştir. Pilot çalışma için üç öğrenciye Görüşme Formundaki sorular sorulmuş ve anlaşılamayan ifadeler tekrar sorularak bazı düzeltmeler yapılmıştır. Pilot çalışmadan sonra anlaşılmayan maddelerin anlaşılabilir duruma getirilmesi için görüşme soruları tekrar nitel araştırmalar konusunda deneyimli yine üç uzmana incelettirilmiştir. Son haline getirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu araştırmada kullanıldığı duruma getirilmiştir.

Görüşme formlarında bulunan her bir ana soruya ait oluşturulan hatırlatıcılar aracılığıyla bireyin duygu ve düşüncelerinin derinliğine inilmeye çalışılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen verilerin ses kayıt cihazıyla kaydedilebilmesi için Cohen ve Manion'un (2007) da önerdiği gibi, araştırmaya katılan kekeme öğrenciler, bu öğrencilerin öğretmenleri ve velilerinden izin alınmıştır. Ses kayıt cihazıyla kaydedilen görüşme kayıtlarının çözümlenmesi yapılarak elde edilen veriler önce formun üzerinde oluşturulan anahtar düşüncelerden yola çıkılarak hazırlanan özel bir forma yerleştirilerek her bir satır kodlanmıştır. Kodlanan sayfalar tek tek okunarak anahtar düşünceler özel olarak hazırlanan çözümlene sayfalarının kenarlarına yazılmış ve daha sonra frekans ve yüzdelerinin hesaplanabilmesi için sayılmıştır. Sayılan ana kavramların frekans değerleri hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanan veriler için öğrencilerden izin alınarak ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Ses kayıt cihazından da yazılı formlara dönüştürülen veriler özel bir forma yerleştirilerek her bir satır kodlanmıştır. Kodlanan sayfalar tek tek okunarak ana kavramlar özel olarak hazırlanan Görüşme Kodlama Anahtarına yerleştirilmiştir. Araştırma verileri tümevarım yaklaşımı ile analiz edilmiştir.

Değerlendiriciler arası güvenilirliğin belirlenebilmesi amacıyla tüm görüşmeler bir uzman ve araştırmacı tarafından birbirinden bağımsız olarak Görüşme Kodlama Anahtarına kaydedilerek sonrasında karşılaştırma yapılmıştır. Karşılaştırmaların analizinde “Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı x100” formülü kullanılmıştır. Bu analizlerin hesaplanması sonucunda araştırmacının değerlendiriciler arası güvenilirlik ortalamasının yüzde seksen yedi (%87) olduğu saptanmıştır. Bunun yanında çalışmanın güvenilirliğinin sağlanması açısından da “doğrudan alıntılara” yer verilmiştir.

Bulgular

Kekemeliğin Ortaya Çıkmasına Yönelik Öğrenci Görüşleri

Görüşülen öğrencilerin 17 tanesi en çok konuşmanın başında kekemelik sorunu yaşadıklarını ve konuşmanın en zor kısmının konuşmaya başlamak olduğunu, 8 tanesi kekemelik sıklıklarının çok fazla olduğunu ve neredeyse bütün konuşmalarında kekemelik sorunu yaşadıklarını, 5 tanesi ise konuşmanın sonlarında daha çok kekelediklerini ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğrenci görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“En çok cümleye başlarken kekeleyorum. Çok heyecanlanıyorum çünkü.” (Ö. 24).

“Hep kekeleyorum ki. Her zaman yani. Kekeleyeceğim diye korkunca daha çok kekeleyorum.” (Ö. 11).

“Cümlemi tamamlayamıyorum kekelemekten. Son harfi çıkaramıyorum hiç.” (Ö. 17).

Kekemeliğin İletişimdeki Diğer Bireylere Göre Farklı Derecelerde Olması

Görüşmeye katılan öğrencilerin 21 tanesi çok yakından tanıdığı ya da samimi olduğu kişilerle konuşurken kekemelik sıklıklarının az olduğunu, 9 tanesi ise çok yakından tanıdığı ya da samimi olduğu kişilerle konuşurken de sıklıkla kekelediklerini ifade etmişlerdir.

“Babaannemle konuşmayı çok severim ben. Hiç kızmaz bana kekeledim diye, hem o beni dinler. Üstelik bağırıyor da bana kekeleyorum diye.” (Ö. 16.).

“Bazen kekeleyorum. Annemle konuşurken de kekeleyorum. Başkasıyla, mesela tanımadığım biriyle konuşurken de kekeleyorum. Değişmiyor ki.” (Ö. 6).

Görüşmeye katılan öğrencilerin 17 tanesi tanımadıkları kişilerle konuşmadıklarını, 11 tanesi tanımadıkları kişilerle konuşurken kekemelik sıklıklarının, tanıdıkları kişilere oranla

arttığını, yalnızca 2 tanesi ise tanımadıkları kişilerle konuşurken kekemeliklerinde bir değişiklik olmadığını söylemişlerdir.

“Tanımadığım biriyle konuşursam kekelerim diye korkuyorum. Konuşurken kekelersem o da benim kekeme olduğumu anlar. Çok üzülürüm ben de kekemeliğimi, anladı diye. Konuşmuyorum o yüzden ben de tanımadığım kişilerle.” (Ö. 30).

“Mesela okuldan gelirken biri bir adres sormuştu. Adresi tarif ederken kekeleyeceğim diye acayip heyecanlandım. Heyecanlanınca da çok kekeledim. Kekeleyerek tarif edince de anlamadı dediğimi.” (Ö. 27).

“Tanımadığım kişilerle konuşurken de arada bir kekeliyorum. Ailemle konuşurken de arada bir kekeliyorum. Herkesle aynı yani. Benim kekemeliğim eskisi kadar çok değil zaten.” (Ö. 2).

Görüşülen öğrencilerin 26 tanesi kendinden büyük kişilerle konuşurken daha az kekelediklerini, 4 tanesi ise kendinden büyük kişilerle konuşurken kekemelik sıklıklarında herhangi bir değişiklik olmadığını ifade etmişlerdir.

“Öyle çok değil az kekeliyorum büyüklerimle konuşurken. Alay etmiyorlar ki benimle. Niye kekeleyeyim. Amcam var benim. O hiç “sen niye kekeliyorsun, kekelemeden konuş” demez. Dinler beni.” (Ö. 26).

“Kekeliyorum. Herkesle konuşurken aynı kekeliyorum. Çünkü kekeleyen benim. Değişmez ki kekemelik. Büyüklerimle de konuşurken kekeliyorum aynı yaştakilerle konuşurken de kekeliyorum.” (Ö. 24).

Yapılan görüşmeler sonucunda anne-baba ile konuşurken kekemelik görülme sıklığına bakıldığında; bu öğrencilerin 21 tanesi babalarıyla konuşurken daha az kekelediklerini, 9 tanesi ise anneleriyle konuşurken kekemelik sıklığının daha az görüldüğünü belirtmiştir.

“Annem kızar hep. Babam kızmaz bana. Dinler, konuşur, başımı okşar. Kekelemem, az kekelerim yani babamla konuşurken.” (Ö. 5).

“Başkalarıyla konuşurken konuşmamın her yerinde kekelerim. Annemle konuşurken azıcık kekeliyorum. Beni çok seviyor ben de onu. Annemi çok sevdiğim için daha az kekeliyorum.” (Ö. 23).

Görüşme yapılan öğrencilerin 19 tanesi öğretmenleriyle konuşurken, konuştukları diğer kişilere oranla daha az kekelediklerini, 11 tanesi ise öğretmenleriyle konuşurken de diğer kişilerle konuşurken görüldüğü kadar kekemelik sorunu yaşadıklarını ifade etmiştir.

“Öğretmenimle konuşurken az kekelerim. Çünkü öğretmenim benimle konuşurken kelimeleri yavaş yavaş söylüyor. O yüzden ben de heyecanlanmıyorum.” (Ö. 8).

“Öğretmenimle konuşurken de kekeliyorum. Çünkü öğretmenim kızıyor bana, sinirleniyor kekeleyerek konuşuyorum diye. Korkuyorum öğretmenimden kızacak yine diye. Kekeliyorum ben de.” (Ö. 4).

Görüşülen öğrencilerin 23 tanesi akranlarıyla konuşurken kekemelik sıklıklarının arttığını, 7 tanesi ise akranlarıyla konuşurken daha az kekelediklerini belirtmişlerdir.

“Arkadaşlarım kekelemiyor ya. Ben kekeleyince alay ediyorlar. Konuşurken heyecanlanıyorum bir de kekeleyeceğim diye. Daha çok kekeliyorum heyecanlandığım zaman.” (Ö. 2).

“Konuşmamla alay ederlerse öğretmenim onlara kızar. Arkadaşlarım da alay etmez kekelediğim için o yüzden. Alay etmedikleri için daha iyi konuşuyorum, daha az kekeliyorum.” (Ö. 19).

Görüşmeye katılan öğrencilerin 16 tanesi kardeşleriyle konuşurken kekemelik sıklıklarında belirgin bir artış olduğunu, 14 tanesi ise kardeşleriyle konuşurken kekemelik sıklıklarının daha az olduğunu söylemişlerdir.

“Ablam beni hiç dinlemez kekeleyerek konuştuğum için. Hep arkadaşlarıyla konuşur. Konuşmuyor ki benle. Ne biçim konuşuyorsun diyor bana. Ben de daha çok heyecanlandığım için kekeliyorum.” (Ö. 27).

“Mesela dalga geçseydi daha çok kekeledim. Ama ablam dalga geçmez hiç. Arkadaşlarım geçiyor mesela. O zaman daha çok kekeliyorum. Ablam yapmaz ama. Konuşurken kekelediğim için dalga geçmediği için de daha rahat konuşuyorum.” (Ö. 12).

Görüşülen öğrencilerin 22 tanesi kendinden küçük yaştakilerle konuşurken kekemeliklerinde azalmalar görüldüğünü, 8 tanesi ise kendinden küçük yaştakilerle konuşurken kekelemelerinde herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmişlerdir.

“Kardeşimle konuşurken kekelemem. O daha çok küçük. Bir şey bilmiyor ki. Her şeyi ben öğretiyorum ona. Bir şey bilmediği için benim kekelediğimi de bilmez nasılsa. Çok sever beni.” (Ö. 29).

“Her zaman kekeliyorum. Çokmuş kekemeliğim babam öyle dedi anneme. Küçüklerle filan da konuşurken de kekeliyorum. Herkesle konuşurken aynı şekilde kekeliyorum.” (Ö. 5).

Konuşurken Gösterdikleri Bedensel Tepkilere Yönelik Görüşler

Görüşülen öğrencilerin tamamı konuşma sırasında, konuşmanın tamamlayıcı bir unsuru olan ve konuşmalarının içeriğine uygun olan el, kol ve baş ile yapılan hareketler olarak tanımlanan jestleri konuşmalarında kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde görüşmeye katılan öğrencilerin tamamı konuşma esnasında ifade etmek istediklerini tamamlayıcı bir unsur olarak görülen mimiklerden de yararlanamadıklarını belirtmişlerdir.

“Elimi, kolumu hareket ettiremem ki konuşurken. Kekelemeden konuşmaya çalışırım bir tek.” (Ö. 7).

“Gözüm filan mı oynar mı yani konuşurken. Bilmem olmuyor herhalde. Kekeliyorum işte sadece konuşurken. Kekelememeye çalışıyorum sadece konuşurken.” (Ö. 10).

Görüşme yapılan öğrencilerin 26 tanesi konuşurken vücudunda kasılmalar meydana geldiğini, 4 tanesi ise konuşurken vücutlarında herhangi bir kasılma olmadığını söylemişlerdir.

“Kekeliyorum ya konuşurken böyle elim kolum sım sıkı olur mesela. Kıpırdatamam bazen. Kekelemeyim diye olur bu bence.” (Ö. 3).

“O kadar çok kekelemiyorum ki ben vücudum (boşluk) niye sıkılsın ki. Çok kekeleyince olabilir ama ben çok kekelemiyorum.” (Ö. 7).

Görüşülen öğrencilerin 25 tanesi özellikle konuşma anında yüzlerinde tikler oluştuğunu, 5 tanesi ise konuşma anında herhangi bir tik belirtisi olmadığını belirtmişlerdir.

“Kekelemeyim diye hemen konuşuyorum. Çabuk çabuk yani. O zaman da ağzım titriyor mesela. Gözüüm oynuyor bir de. Kekelemeden konuşayım diye oluyor.” (Ö. 14).

“Tikim yok. Gözün seğirmesi gibi bir şey herhalde. Doktor da anneme sormuştu. Annem de yok dedi. Kekeliyorum diye bana kızan, bağırın yok da ondan yok bende tik.” (Ö. 15).

Görüşmeye katılan öğrencilerin 23 tanesi konuşma esnasında ellerinde titremeler görüldüğünü, 7 tanesi ise konuşma sırasında ellerinde titremeler olmadığını belirtmişlerdir.

“Bazen titriyor. Çok canım sıkılıyor ellerim titreyince. Susarım hemen ellerim titremesin diye. Niye titriyor bilmiyorum.” (Ö. 13).

“Çok zorlanmıyorum konuşurken. Az kekeliyorum ya. Dayımın (boşluk)kızı var mesela. O çok kekeler. Herkes dalga (boşluk) geçiyor onunla. Onun elleri titriyor. Dalga geçilirse titrer yani el. Benimle geçmiyorlar ki.” (Ö. 25).

Görüşülen öğrencilerin 16 tanesi konuşma anında konuştukları kişilerle göz teması kurmalarında herhangi bir sorun yaşamadıklarını, 14 tanesi ise konuşma anında konuştukları kişilerle göz teması kurmaktan kaçındıklarını belirtmişlerdir.

“Bir kere karşıdakinin gözüne bakarsan kekelediğini daha az anlarlar. Sen de daha az kekelersin. Ben öyle yapıyorum.” (Ö. 22).

“Utaniyorum insanlara bakarken. Yere bakarım ben konuşurken. Hem daha çok kekelerim konuşurken onlara bakarsam.” (Ö. 26).

Görüşmeye alınan öğrencilerin 26 tanesi konuşurken sürekli olarak vücutlarının veya giysilerinin bir yeriyle oynadıklarını, 4 tanesi ise konuşurken vücutlarının veya giysilerinin bir yeriyle oynama görülmediğini beyan etmişlerdir.

“Elbisemin kolunu çekiştiriyormuşum hep. Ellerimle oynuyormuşum. Annem de öyle söyledi. Doktor da öyle dedi. Ben bilmiyorum ama. Kekeliyorum ya kekelemeyim diye bence.” (Ö. 8).

“Eğer kekeleyince sana kızarlarsa öyle yaparsın. Bana kimse kızmaz ki kekeliyorum diye. Niye yapayım?” (Ö. 23).

Kekemeliğin Başka Sorunlara Neden Olmasına Yönelik Görüşler

Görüşmeye katılan öğrencilerin 28 tanesi çevrelerindeki kişilerle iletişim kurmak istemediklerini, 2 tanesi ise çevrelerindeki kişilerle iletişim kurmada herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

“Kekelersem benimle dalga geçerler. Konuşmam ben de çevremdeki kişilerle. Alay edemezler o zaman.” (Ö. 3).

“Bir sürü arkadaşım var benim. Biriyle tanışırsam hemen oyun oynarız. Çok seviyorum oyun oynamayı. Oyun oynarken kekeliyorum ama az. Konuşurken de az kekeliyorum.” (Ö. 25).

Görüşmeye katılan öğrencilerin 25 tanesi içine kapanıklık sorunu yaşadıklarını 5 tanesi ise içine kapanıklığa dair bir problem yaşamadıklarını söylemişlerdir.

“Beni oyuna almıyorlar. Oyuna alsalar da dalga geçiyorlar. Ben de onlarla oynamak istemiyorum. Konuşmuyorum da. Televizyon izlerim evde hep.” (Ö. 26).

“Azıcık kekeliyorum ya ben. Ama gülmez kimse bana böyle konuşuyorum diye, kekeliyorum diye yani. Kızmazlar da. Beraber oyunlar oynarız. Dışarı çıkmasam, onlarla konuşmasam oyun da oynayamam bir kere” (Ö. 6).

Görüşmeye katılan öğrencilerin 27 tanesi arkadaşları tarafından dışlandıklarını, 3 tanesi ise arkadaşları tarafından dışlanmadıklarını ifade etmişlerdir.

“Oyuna almıyorlar beni. Sen oynama diyorlar. Konuşamadığım içinmiş.” (Ö. 16).

“Çok kekeleseydim konuşmazlardı belki benimle. Oyuna da almazlardı. Allah’tan az kekeliyorum” (Ö. 6).

Görüşmeye katılan öğrencilerin 26 tanesi arkadaşları tarafından alay edilmeye maruz kaldıklarını, 4 tanesi ise arkadaşları tarafından alay edilmeye maruz kalmadıklarını ifade etmişlerdir.

“Hep ediyorlar ki. Kekeleyince hep gülüyorlar. Ne biçim konuşuyorsun diyorlar. Dalga geçiyorlar benimle.” (Ö. 18).

“Birkaç kere dalga geçme oldu ilk zamanlar. Öğretmenim onlarla konuştu, kızdı galiba. Bir daha dalga geçmediler onlar da benimle.” (Ö. 28).

Görüşmeye katılan öğrencilerin 20 tanesi çoğu zaman bildikleri konular hakkında bile konuşmadıklarını, 6 tanesi kekemelik korkusu yaşamaları nedeniyle, bildikleri konular hakkında konuşmadıklarını ancak soru sorulduğu zaman, cevabı biliyorlarsa cevap vermeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin 4 tanesi ise kekemelik korkusu yaşamalarına rağmen bildikleri konular hakkında konuştuklarını ve soru sorulduğu zaman sorunun cevabını biliyorlarsa cevap verdiklerini belirtmişlerdir.

“Konuşursam kekelerim. Ben de konuşmuyorum bildiğim bir şeyse bile.” (Ö. 30).

“Çok konuşmam sınıfta. Bazen soru sorar (boşluk) öğretmenim. O zaman cevap veririm ama.” (Ö. 7).

“Ben hep kekelemiyorum ki. Azcık kekeliyorum. Konuşurum tabi.” (Ö. 26).

Görüşülen öğrencilerin 23 tanesi okulda yapılan etkinliklerde görev almak istemediklerini, 7 tanesi ise okulda yapılan etkinliklerde görev almaya istekli olmamalarına rağmen birer kez görev aldıklarını ifade etmişlerdir.

“Biz daha küçüğüz ki. Görev vermezler ki bize. Büyüyünce görev verirler. Ama ben almam. Kekelerim çünkü. Kekelersem herkes öğrenir kekeleyerek konuştuğumu. Korkunç olur.” (Ö. 3).

“Sınıfta öğretmenim bana hep görev verir. Ben de yaparım. Korkmam o zaman. Bir keresinde okuldaki bütün öğrencilerin karşısında andımızı okutturdu öğretmenim bana. Çok korktum. Yapamam dedim ama öğretmenim verince okudum. Annem iyice ezberletti bana.” (Ö. 26).

Görüşülen öğrencilerin 27 tanesi sınıfta yaptıkları ders ve etkinliklerde akademik başarısızlık gösterdiklerini 3 tanesi ise sınıfta yaptıkları ders ve etkinliklerde akademik başarısızlık göstermediklerini ifade etmişlerdir.

“Öğretmenim sınav yaparsa çok seviniyorum. İyi not alıyorum hem de. Okuma yapmak istemiyorum ama. Konuşmak da istemiyorum kekelerim diye.” (Ö. 11).

“Öğretmenim beni çok sever. Hep görevler verir oyun oynarken, hikaye, masal yaparken. Aferin der bir de ben güzel yapınca. Çok seviyorum ben de öğretmenimi. Ne derse yapıyorum o yüzden.” (Ö. 18).

Görüşmeye alınan öğrencilerin 24 tanesi konuşurken gözlenen kekemelik problemine karşı çevrelerindeki yetişkinlerin olumsuz bir tutum sergilediklerini, 6 tanesi ise konuşurken gözlenen kekemelik problemine karşı, çevrelerindeki yetişkinlerin herhangi bir olumsuz tutum sergilemediklerini belirtmişlerdir.

“Ben konuşurken beni dinlemiyorlar. Kekeliyorum diye galiba. Belki de anlamıyorlardır. Bilmiyorum.” (Ö. 16).

Kekelesem bile dinlerler ki beni. Kızmazlar bana. Dinlerler sonra da başımı okşarlar.” (Ö. 27).

Öğrencilerin 15 tanesi akranlarına karşı şiddet eğilimi gösterdiklerini, 15 tanesi ise akranlarına karşı herhangi bir şiddet eğilimi göstermediklerini ifade etmişlerdir.

“Konuşunca alay ediyorlar benle. Ben de bir dalarım onlara. Döverim hepsini.” (Ö. 23).

“Arkadaşlarımı seviyorum. Kavga etmeyi de sevmem zaten. Kavga etmek güzel bir şey değil. Annem de kızar zaten kavga edersem. Onlara vurursam oynayacak arkadaşım kalmaz hem.” (Ö. 6).

Kekemelik Sorunu Yaşadıklarında Gösterdikleri Davranışlara Yönelik Görüşler

Öğrencilerin 12 tanesi evde konuşurken kekemelik sorunu yaşadıklarında konuşmayı sonlandırarak evdeki kişilerle sözel iletişimi kestiklerini, 10 tanesi evde konuşurken kekemelik sorunu yaşadıklarında, etrafındaki nesnelere yönelik şiddet eğilimi gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 4 tanesi evde konuşurken kekemelik sorunu yaşadıklarında, evdeki kişilere yönelik şiddet eğilimi gösterdiklerini, 4 tanesi ise evde konuşurken kekemelik sorunu yaşadıklarında, kendilerine yönelik şiddet eğilimi gösterdiklerini belirtmişlerdir.

“Çok utanıyordum kekeliyorum diye. Başkaları böyle konuşmuyor. Ben de susuyordum böyle konuştuğum zaman annemler üzülecekler diye. Ben üzülüyordum zaten kekeliyorum diye, bir de onlar üzülmesin.” (Ö. 3).

“Kekeleyince sinirleniyordum çok hem de. Elime ne geçerse fırlatıyorum.” (Ö. 5).

“Ben niye kekeleyerek konuşuyordum diye sinirleniyordum kendime. Ağabeyimle ablam kekelemiyor çünkü. Bir de alay ediyorlar benimle kekeliyorum diye. Alay etmezlerse vurmam. Alay ediyorlar onlar da. Ben de vuruyordum.” (Ö. 27).

“Kekeleyerek konuşuyordum ya. Ağzıma vuruyordum. Ağzıma vurunca belki geçer kekemeliğim.” (Ö. 18).

Tartışma

Araştırmada ortaya çıkan sonuçlardan biri, araştırmamıza katılan kekeme öğrencilerin en çok kelimelerin başında kekemelik sorunu yaşıyor olmalarıdır. Kekeme öğrencilerden alınan bilgilere göre, öğrenciler zaman zaman kelimelerin sonlarında takılıyor, kekemelik sorunu yaşıyor olsalar da çoğunlukla kelimelerin başında kekelemektedirler. İlgili alanyazını araştırıldığında çalışmamızın sonuçlarının Howell, Au-Yeung ve Sackin, (2000); Natke, Sandrieser, Ark, Pietrowsky ve Kalveram (2004), Wingate’in (2002) sözcüklerin başındaki seslerin akıcısızlığı tetiklediğini ifade ettikleri çalışmalarıyla benzer nitelikte olduğu görülmüştür. Bloodstein (2002) de akıcısızlık davranışının, sözdizimsel birimlerin başlangıcında gerçekleştiğini ve son sözcüklerde gözlenmediğini ifade etmektedir.

Araştırma sonuçlarından bir diğeri, kekemelik sorunu yaşayan öğrencilerin hayvanlarla konuşurken, kendilerinden küçük yaştakilerle konuşurken, şarkı, şiir ve tekerleme söylerken daha az kekemelik sorunu yaşamalarıdır. Alanyazında bu konuyla ilgili yapılmış çalışmalar tarandığında da, bu yönde sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Kekemelerin dinleyicinin miktarına ve niteliğine göre kekemeliklerinin farklılaştığını, kendi kendilerine, evcil hayvanlarla ya da küçük çocuklarla konuşurken nadiren kekeledikleri bilinmektedir. Göreceli olarak konuşmanın kolay olduğu durumlar incelendiğinde bunun “iletişim sorumluluğunun olmadığı” durumlar olduğu ortaya konmuştur. Böylece kekemelerin kendi kendilerine veya grup olarak şarkı söylemekte neden zorlanmadıkları da açıklığa kavuşmaktadır. Daha açık bir ifadeyle, iletişim amaçlı olmayan kelimeleri yüksek sesle söylemek, iletişim sorumluluğunu ortadan kaldırır (Sheehan, 1968).

Araştırmada ortaya çıkan bir başka bulgu, araştırmaya katılan kekeme öğrencilerin konuşurken kekemelik sorunuyla karşılaştıkları anlarda, çocuklarda tik olduğu ve vücutlarının herhangi bir yeriyle oynadıklarıdır. Araştırmaya katılan ve kekemelik sorunu yaşayan öğrenciler, konuşurken kekemelik sorunu yaşadıkları zamanlarda sıklıkla el, parmak, yüz gibi vücutlarının bir yerleriyle oynamaya başlamakta ya da yüzlerinde özellikle de gözlerinde tik meydana gelmektedir. İlgili alanyazını incelendiğinde araştırmamızda ortaya çıkan sonuçla benzer sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Örneğin, Aksoy, İnal ve Kulak Kayıççı'nın (2010) çalışmasında son zamanlarda ayırıcı tanıda kullanılan ikincil (sekonder) davranışlar, okul dönemi ve okul öncesi dönemi kekeme çocuklarda yüzde yetmiş (%70) oranında elde edilmiştir. En sık karşılaşılan davranışlar, el-ayak sallama, baş ve göz hareketleri, yumruk yapma ve kaş kaldırma şeklinde belirlenmiştir. Bütün bu davranışların kekemelik ile başa çıkma yöntemi olarak geliştirildiği ancak zaman içinde kalıcı olduğu ve bu durumun da çocuk ve ebeveynin kaygı düzeyinde belirgin artışlara neden olduğu düşünülmektedir. Kaplan ve Sadock'un (2004) yaptığı araştırmada da, göz kırpması, tikler, dudaklar ya da çenenin istemsiz titremeleri (tremor), kızgınlık, kaygı ve depresyonun süregelen kekelemesi bulunanlar arasında yaygın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın bir diğer sonucu da, kekemelik sorunu yaşayan öğrencilerin kaygı düzeylerinin yüksek olmasıdır. Araştırmaya katılan öğrencilerin kaygı düzeylerinin yüksek olmasının nedenleri, konuşurken kekeleyeceklerine ya da kekeledikleri anlarda çevrelerindeki kişilerin olumsuz tutumlar sergileyeceklerine yönelik duydukları korkulardır. Bütün bu nedenlerle, öğrenciler dışlanma korkusu da yaşadıklarından, çevrelerindeki kişilerle iletişim kurmaktan kaçındıkları ortaya çıkmıştır. Alanyazını araştırıldığında da, çalışma sonucuyla aynı yönde çalışmalarla karşılaşılmıştır. Örneğin, Fletcher (1914) çalışmasında kekemeliği,

anormal bir sosyal tepki olarak görmüştür. Sosyal açıdan uyumsuz davranışların sebeplerini oluşturan başlıca faktörler arasında, korku, dehşet, kaygı, aşağılık duyguları gibi belli tecrübelerle oluşmuş insanın duygu durumlarını saymıştır. Buna karşın kekemenin anormal tepkisini ortaya çıkaran şeyin genel bir korku veya kaygı olmadığını ancak belli şartlar altında konuşma gerekliliğinin öncesinde yaşanan kaygı olduğunu öne sürmüştür (akt. Wischner, 1972).

Kraaiaat, Vanryckeghem ve Van Dam-Baggen (2002), kekeleyen yetişkinlerde sosyal kaygıyı araştırmışlardır. Bir sosyal kaygı ölçeği olan “Inventory of Interpersonal Situations (IIS)” seksen dokuz kekeme ve yüz otuz bir akıcı konuşan yetişkine uygulanmıştır. Bu ölçekle, sosyal durumlarda algılanan duygusal rahatsızlık ve verilen sosyal tepkilerin sıklığı araştırılmıştır. Kekeleyen kişilerin diğer gruba göre sosyal durumlarda, yüksek duygusal rahatsızlık ve gerginlik gösterdiği ve daha az sosyal tepkiler verdiği belirtilmiştir. Ayrıca kekeleyen bireylerin yüzde ellisinin (%50), sosyal kaygısı olan psikiyatrik hastalarla aynı oranda sosyal kaygı yaşadıkları bulunmuştur. Bir diğer deyişle, çalışmanın sonuçlarına göre, sosyal kaygı ölçüsü, kekeme bireyin değerlendirilmesinde önemli bir unsurdur.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuca göre, öğrencilerin çevrelerindeki kişilerle iletişim kurmaktan kaçınmalarının da etkisiyle kendi içlerine dönük bir kişilik yapısı sergiledikleri aynı zamanda kendilerine olan güvenlerinin de düşük olduğu gözlenmektedir. Alanyazına bakıldığında daha önce yapılmış çalışmaların araştırmamızın sonucunu doğrular nitelikte olduğu görülmektedir. Bender (1942) “Kekemelikte Kişilik Yapısı” (The Stuttering Personality) adlı çalışmada iki yüz kırk dokuz kekeme ve kekeme olmayan erkek öğrenciye “Bernreuter Personality Inventory” ölçeğini uygulamıştır. Bernreuter ölçeğindeki altı ölçüye göre, kekemelerin daha fazla nevrotik eğilimli olduğunu bulmuştur. Bu sonuca ek olarak, kekeme grup kekeme olmayan gruba göre daha fazla içe dönük, daha az baskın, daha az kendine güvenen ve daha az sosyal bulunmuştur.

Bir başka araştırma bulgusu da, çalışmaya katılan kekeme öğrencilerin kekemelik sorunu yaşamaları nedeniyle kendilerine yönelik kişisel yetersizlik duygusu yaşamalarıdır. Alanyazını incelendiğinde, Santostefano'nun (1960) yaptığı çalışmanın da sonucumuzu doğrular nitelikte olduğu görülmektedir. Santostefano (1960) on bir çocuğa Rorschach ve serbest çağrışım uygulamıştır. Kekemelik sorunu yaşayanların kendilerini olumsuz değerlendirdiklerini ayrıca çevreleri tarafından da böyle değerlendirildiklerini düşündüklerini belirtmiştir. Bu nedenle de kekemelik sorunu yaşayanların sürekli bir stres altında olduklarını ve bu stresin sürekli kaygı ve düşmanlık duyguları oluşturacağını öne sürmüştür. Santostefano (1960), Rorschach kişilik testinde kekemeleri kekeme olmayanlarla karşılaştırarak bu

hipotezlerini doğrulamıştır. Kekemelerin kendilerine güvenlerinin daha az, korkularının ve kaygılarının daha fazla olduğunu, daha çok üzüntü duyma eğiliminde olduklarını ve diğer insanlara karşı içlerinde daha çok küskünlük ve düşmanlık olduğunu bildiren sonuçlar elde etmiştir. Bu kaygı ve düşmanlık duygularının stres altındaki kişiyi olumsuz etkileyeceğini öne sürmüştür. D'Ambrosio (2004), kekemeliğin tedavisinde kişisel yetersizlik duygusunun önemli bir engel oluşturduğunu belirtmektedir. Kişisel yeterliliğin hissedilmemesi kaygıya sebep olabilmektedir. Bir işe girişmeden önce açık seçik veya üstü kapalı olarak o işin üstesinden gelinip gelinemeyeceği düşünülür. Kişisel yeterlilik ve olaylara yön verebileceği duygusu, bu anlamda bir farkındalık, kişiyi yapması gereken olaya hazır kılmaktadır. Olaylara herhangi bir şekilde etki edemeyeceği algısı ise kaygı yaratmaktadır.

Araştırma bulguları, kekeme öğrencilerin yaşadıkları kekemelik sorunu nedeniyle saldırgan bir kişilik sergiledikleri sonucunu ortaya koymaktadır. Öğrenciler kekemelik sorunu yaşadıklarında ya da çevrelerindeki tarafından olumsuz tutumlarla karşılaştıkları zamanlarda, kişilere ve eşyalara yönelik saldırgan davranışlar sergilemektedirler. Alanyazını incelendiğinde de bu sonuca benzer sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Örneğin, Wilson (1951) ve Christensen (1952) kekeme çocukların nevroitik oldukları düşüncesine karşı çıkmışlar ve yaptıkları kontrollü araştırmada kekeme çocukların, akıcı konuşan çocuklarla aralarında nevroitiklik veya uyumsuzluk bakımından bir fark olmadığını belirtmişlerdir. Ancak kekeme çocukların daha saldırgan ve kendilerine yönelik düşmanca duygularının daha fazla olduğunu bulgulamışlardır (akt. Van Riper, 1971).

Bu araştırmada, kekemelik sorunu yaşayan öğrencilerin, yaşadıkları kekemelik sorunu nedeniyle zaman zaman kendilerine yönelik de şiddet içeren davranışlar içinde buldukları anlaşılmıştır. İlgili alanyazını araştırıldığında, araştırma sonucunun Abbott'ın (1947) yaptığı çalışma sonucuyla örtüştüğü ortaya çıkmıştır. Abbott (1947) kekemelerde, dinleyiciye karşı bastırılmış düşmanlık duygularının, bilinçaltı suçluluk duyguları doğurduğunu bulgulamıştır. Bu duruma ek olarak, kekemelik sorunu yaşayanların, kekeledikleri için çevrelerindeki kişilere karşı hissettikleri düşmanlık yüzünden yaşadıkları mahcubiyetten dolayı kendilerini cezalandırdıklarını öne sürmüştür. Bu varsayım yirmi beş kekeme üzerinde "Rozenzweig Picture Frustration Test"i uygulanarak denenmiş ve psiko-analitik olarak kekelemenin kendine yönelik saldırganlığa sebep olan anal-sadistik eğilimlerle belirli bir rahatsızlık olduğu ortaya konmuştur (akt. Beech ve Fransella, 1971).

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinden yola çıkılarak araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuç, öğrencilerin yaşadıkları kekemelik sorunu nedeniyle çevrelerindeki kişilerle sosyal ilişki ve iletişim sorunları yaşadıklarıdır. Araştırmaya katılan öğrenciler, konuşurken

kekemelik sorunları yaşadıklarından çevrelerindeki kişilerle iletişim kurmada da sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Alanyazındaki araştırmalar da bu noktada çalışmamızı doğrular niteliktedir. Embiyaoğlu (1976) “Kekemeliğin Psikolojik ve Psikanalitik Açıdan İncelenmesi” konulu doktora tez çalışmasında kekeme ve kekeme olmayan grupları karşılaştırmıştır. Çalışmada kekemelerde kekeme olmayanlara göre korku ve anksiyete (kaygı), oedipus kompleksi (karşı cinsteki ebeveyni sahiplenme ve kendi cinsinden ebeveyni safdışı etme), kastrasyon kompleksi (erkek çocuğun penisini kaybetme korkusu), anal kompleks, anaya bağlılık, kardeşlik kompleksi, oralite (yenilir ya da yenilmez her şeyi ağıza götürme, koklama, yalama ve yeme eğilimi), bağımsızlık çabası anlamlı ölçüde fazla bulunmuştur. Ayrıca ego zayıflığı, afektivitenin (duygusal tepkilerin görülme aralığı, yoğunluğu, değişkenliği) bozukluğu, toplumsal çevreyle ilişkilerin yetersizliği gibi nevroitik unsurlar da kekemelerde fazla bulunmuştur. Araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuca göre, öğrencilerin çevrelerindeki kişilerle iletişim kurmaktan kaçınmalarının da etkisiyle kendi ilerine dönük bir kişilik yapısı sergiledikleri aynı zamanda kendilerine olan güvenlerinin de düşük olduğu gözlenmektedir.

Sonuç ve neriler

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinden yola çıkılarak araştırmada ortaya çıkan sonuçlardan biri, öğrencilerin yaşadıkları kekemelik sorunu nedeniyle çevrelerindeki kişilerle sosyal ilişki ve iletişim sorunları yaşadıklarıdır. Araştırma sonuçlarına göre, araştırmamıza katılan kekeme öğrenciler en çok kelimelerin başında kekemelik sorunu yaşamaktadırlar. Araştırma sonuçlarından bir diğeri, çocukların kekemeliklerini kişilere ve durumlara göre farklılık gösterdiğidir. Örneğin, kekemelik sorunu yaşayan öğrencilerin hayvanlarla konuşurken, kendilerinden kk yaştakilerle konuşurken, şarkı, şiir ve tekerleme söylerken daha az kekemelik sorunu yaşamalarıdır. Araştırmada ortaya çıkan bir başka bulgu, araştırmaya katılan kekeme öğrencilerin konuşurken kekemelik sorunuyla karşılaştıkları anlarda, çocuklarda tik oluştuğu ve vücutlarının herhangi bir yeriyle oynadıklarıdır. Araştırmanın bir diğer sonucu da, kekemelik sorunu yaşayan öğrencilerin kendilerine yönelik kişisel yetersizlik duygusu yaşamaları ve kaygı düzeylerinin yüksek olmasıdır. Araştırma bulguları, kekeme öğrencilerin yaşadıkları kekemelik sorunu nedeniyle saldırgan bir kişilik sergiledikleri hatta zaman zaman kendilerine yönelik de şiddet içeren davranışlar içinde buldukları sonucunu ortaya koymaktadır.

Aşağıda bu araştırmanın sonuçlarına göre öneriler sunulmaktadır.

Kekemelik sorunu yaşıyan öğrencilerin akademik ve psiko-sosyal gelişimindeki sorunları azaltarak en aza indirmek için kekeme öğrencilerin velilerine Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce görevlendirilen yetkililer veya dil ve konuşma terapistleri tarafından kekemlikle baş etme ve kekeme çocuklarının ihtiyaçlarını sağlayabilmeleri konusunda bilgi sahibi olabilmeleri için seminer ve konferanslar düzenlenebilir.

Kekemelik sorunu yaşıyan çocuklarının kardeşlerinin de Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce görevlendirilen yetkililer veya dil ve konuşma terapistleri tarafından kekemelik sorunu yaşıyan kardeşleriyle iletişimlerinde sorun yaşamamaları için seminer ve konferanslara katılımları sağlanabilir.

Kekemelik sorunu yaşıyan öğrencilerin devam ettikleri eğitim kurumlarındaki akademik ve psiko-sosyal gelişimindeki sorunları azaltmak ve bu konularda öğretmenlerini bilgilendirmek için öğretmenlere Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü tarafından hizmet içi eğitim, seminer ve konferans olanakları sağlanabilir.

Kekemelik sorunu yaşıyan öğrencilerin psiko-sosyal yönden daha az sorun yaşamaları ve karşılaştıkları sorunlarla baş edebilmelerini öğrenmeleri için sınıf içi ve sınıf dışı ders ve etkinliklerde öğretmenleri aracılığıyla akran eğitimlerine yer verilebilir.

Kekemelik sorunu yaşıyan öğrencilerin sağaltımlarının bu alanda uzman kişiler tarafından yapılması bir gerekliliktir. Buna karşın kekemelik sağaltımı yapabilecek uzmanların sayısının oldukça az olduğu bilinmektedir. Bu nedenle kekemelik sorunu yaşıyan öğrencilerin sağaltımlarının yapılabilmesi için dil ve konuşma terapistliği uzmanları yetiştirilmesi sağlanabilir.

Türkiye genelinde kekemelik sorunu yaşıyan çocukların psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması ve sosyal hayatlarının daha olumlu bir noktaya getirilmesi için illerde sürekli hizmet verebilecek kekeme çocuklara yönelik psikolojik destek merkezleri açılabilir.

Kekemelik sorunu yaşıyan çocukların kekemeliklerinin azaltılması ve tedavi edilmesine yönelik Türkiye'deki devlet kurumları bünyesinde kekemelik merkezleri açılabilir.

Bu araştırma, 6-8 yaş aralığında kekemelik sorunu gözlenen çocuklarla yapılmıştır. İlerideki araştırmalarda farklı yaş grubundaki çocuk, ergen ve yetişkinlerle aynı çalışma tekrarlanarak gruplar arasındaki farklar incelenebilir. Bu araştırmada kekemelik sorunu gözlenen çocukların psiko-sosyal ve akademik yönlerden karşılaştıkları güçlükler değerlendirilmiştir. İleriki araştırmalar, kekemelik sorunu yaşıyan çocukların diğer gelişim alanları incelenerek yapılabilir.

Teşekkür

Bu makale, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı'nda tamamlanan “6-8 Yaş Kekeme Öğrencilerin Psiko-Sosyal Ve Akademik Becerilerinin Öğrenci, Öğretmen ve Veli Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi” isimli doktora tez çalışmasından alınmıştır. Çalışmada fikir, düşünce, yaşantı ve karşılaştıkları zorlukları tüm içtenlikleriyle paylaşan öğrencilere teşekkür ederim.

Finansal Destek

“6-8 Yaş Kekeme Öğrencilerin Psiko-Sosyal Ve Akademik Becerilerinin Öğrenci, Öğretmen ve Veli Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi” isimli doktora tezi ve dolayısıyla bu makale Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından 11103008 proje numarası ile desteklenmiştir.

Kaynakça

- Aksoy, S.; İnal, Ö. ve Kulak Kayıkçı, M. E. (2010). Kekeme Çocuklarda Duyu Bütünlüğünün Değerlendirilmesi. *Fizyoterapi Rehabilitasyon*, 21(3): 117-124.
- ASHA (American Speech-Language-Hearing Association). (1999). *Terminology Pertaining to Fluency and Fluency Disorders: Guidelines*. American Speech-Language-Hearing Association.
- Beech, H. B. and Fransella, F. (1971). *Research and Experiment in Stuttering*. London: Pergaman Press.
- Bender, J. F. (1942). The Stuttering Personality. *American Journal of Orthopsychiatry*, 12(1), 140-146.
- Bloodstein, O. (2002). Early Stuttering As a Type of Language Difficulty. *Journal of Fluency Disorders*, 27(2), 163-167.
- Bogdan, R. C., and Biklen, S. K. (2003). *Qualitative Research for Education: An Introduction to Theories and Methods* (4th ed.). New York: Pearson.
- Cohen, L. and Manion, L. (2007). *Research Methods in Education*. (5th Ed). London: Routledge.
- D'Ambrosio, M. (2004). II Senso di Autoefficacia Nella Gestione Della Fluidità Verbale, *I Care*, 29(1), 9-15.
- Embiyaoğlu, G. (1976). Kekemeliğin Psikolojik ve Psikanalitik Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Kürsüsü.
- Howell, P.; Au-Yeung, J. and Sackin, S. (2000). Internal Structure of Content Words Leading to Lifespan Differences in Phonological Difficulty in Stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, (25), 1-20.
- ICD-10 (International Classification of Diseases-WHO). (1992). *Ruhsal ve Davranışsal Bozukluklar Sınıflandırması*. Ankara: Medikomat Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Kaplan, H. I. and Sadock, B. J. (2004). *Klinik Psikiyatri*. (Çev. Abay, E.), Nobel Tıp Kitabevleri.
- Karacan, E. (2000). Çocuklarda Kekemelik ve Diğer İletişim Bozuklukları. *Psikiyatri Dünyası*, (4), 18-21.
- Karasar, N. (2009). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kırcaali-İftar, G. (1999). *Ölçme, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. (Bir AA, Ed.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 11-22.
- Kraaimaat, W. F.; Vanryckeghem, M. and Van Dam-Baggen, R. (2002). Stuttering and Social Anxiety. *Journal of Fluency Disorders*, 27(4), 319-331.
- Madanoğlu, K. G. (2005). Kekeme Çocuklar İçin Bir Tarama Çalışması ve Kekemlikle Baş Etme Konusunda Hazırlanmış Bir Programın Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Natke, U.; Sandrieser, P.; Ark, M. V.; Pietrowsky, R. and Kalveram, K. T. (2004). Linguistic Stress, Within-Word Position, and Grammatical Class in Relation to Early Childhood Stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 29(2), 109-122.
- Santostefano, S. (1960). Anxiety and Hostility. *Journal of Speech and Hearing Disorder Research*, (3), 334-347.
- Sheehan, J. (1968) . *Stuttering: Research and Therapy*. New York: Harper and Row.
- Van Riper, C. (1971). *The Nature of Stuttering*. New Jersey: Prentice Hall.
- Wingate, M. E. (2002). *Foundations of Stuttering*. San Diego: Academic Press.
- Wischner, J. G. (1972). An Expectancy and Anxiety in Stuttering Behavior. Emerick, L. L, Hamre, L. E. (Ed.), *An Analysis of Stuttering*, 607-625, Danville: The Interstate Printers and Publishers, Inc.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.